Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтыныы ыйтан тахсар | № 85 (4819) | 1976 сыл, От ыйын 15 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 2 харчы

Общественность ытык иэһэ

От ыйын 10—11 күннэригэр оройуон производственнай тэриллэрин уонна государственнай учреждениеларын үлэһиттэрин сүөһү аһылыгын соҕотуопкалааһынкка бастакы маассабай тахсыылара буолла. Онно барыта 580-са рабочай уонна сулууспалаах кыттан 1252 кийиккүнү оҥоһуллуннар. Субботниктар сүрүннэн сиилэһи үгүүга уонна сиилэс траншеяларын оҥорууга ыытылыннылар. Иккис күннэк үлэнэн оройуон үрдүнэн уопсайа 675,8 тонна сүмэһиннэх аһылык соҕотуопкаланна.

Бастакы маассабай субуотуннуукка ордук тэрээһиннэхтик райсовет исполкомун отделларын үлэһиттэрэ (салайаччы Федотов И. А.) Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайдаабы отделениетыгар, суут-силиэстийэ органнарын коллектива Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҕотоҕу отделениетыгар сиилэс угуутугар үлэлээтилэр.

«Якутсельстрой» трест 572 №-дээх көһө сылдьар механизированнай колоннатын Чурапчытаабы учаастагын 21 рабочайдара иккис күн устата Карл Маркс аатынан совхоз Одьулууннаабы отделениетыгар 250 тонна сиилэс киирэр траншеятын тутуутугар көхтөөхтүк турунналар.

Ходуһаҕа бастакы маассабай субуотуннуктары Бахсы, Белугур, Хоптоҕо нэһилиэктэрин Советтарын исполкомнара куһаҕана суохтук тэрийдилэр. Белугурга, хоолбур, рабочайдар уонна сулууспалаахтар күүстэринэн 60-тан тахса тонна сиилэс бэлэмнээнэ.

Аастыт субуотуннуктар сүөһү аһылыгын бэлэмнээһиннэргэ общественность коллективнай кеметүн бастаны сабалааһынынан эрэ буолаллар. Кэлэрэ турар субуотаҕа уонна баскыһыанньаҕа республика үрдүнэн общественность ходуһаҕа маассабай тахсыыта былааннанар. Барыы предприятиелэр, тэриллэлэр, учреждениелар салайаччылара, нэһилиэктэрдээби Советтар исполкомнара итиннүгэ рабочайдар уонна сулууспалаахтар сиилэстээһиннэргэ, от хомуурдаах көхтөөхтүк тахсан үрдүк оҥорумтуолаахтык үлэлиилэрин хаччыйар эбээһинэстээхтэр. Бу үлэни тэрийиигэ хас нэһилиэк ахсын аналлаах штабтар комплексторуттаахтар.

Совхозтар директордара, отделениелар управляющайдара маассабай субуотуннуктар ыыттыылаахтара тэрээһиннэхтик, үрдүк кодьүүстээхтик үлэлиилэригэр наадалаах барыы усулуобуйалары тэрийиэхтээхтэр.

Оройуон рабочайдара уонна сулууспалаахтара! От ыйын 17—18 күннэригэр буолар субуотуннуктарга активнайдык кыттан, общественнай сүөһүгэ эйбэх быстыҥ хаачыстыбалаах дорохкой уонна сүмэһиннэх аһылыктары соҕотуопкалааһынкка бэйэҕит нылаанкытын киллэриҥ!

ОҔОННЬОР ИЛИИТИН АРААРБАТ

Үлэ, сэрии ветерана Михаил Маркович Сибиряков сааһынан 70-тан тахыстар дьаны кыайар, саааста барар үлэтиттэн биллиэн да илиитин араарбат. Сайыным бааһына харабыла буолан, бурдук үүнүүтүн сылгы, сүөһү тэсэриттэн маныыр. Ол быыһыгар илии хотууруун ылан моой оттуур үгэстээх, былырыын аҕыс тонна оту кэбиһэн чэмчэлиитэ.

Аны кыраабыл, атырдьах оҥорон биригээдэтигэр көмөлөһөр, үгүс оттуур звеноолар үлэһиттэрин ити тэриллэриннэн хаачыйар. Быйыл хаймы-үйэ-30-тан тахса кыраабылы, атырдьаҕы туттарда. Билигин да уһанар миэстэтин таһыттан арахса илии уонна оттуу бараргa бэлэмнээн

СНИМОККА: М. М. Сибиряков уһана олорор.

С. НИКИТИН текстэ уонна фотоҕа.

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулууннаабы отделениета.

ОРОЙУОН ХОДУҺАЛАРЫГАР

ОТУУЛАРГА ХОНО СЫЛДЬАН ҮРДҮК ТАҺААРЫЫЛААХТЫК ҮЛЭЛИЭХХЭ!

КЭБИҺИИ КҮҮСКЭ ЫЫТЫЛЛАР

Бахсыга оҕус итиллетка бастакы сылын ходуһатыгар түөрт ситэтэ суох механизацияламмыт, үс кэлэ уонна түөрт илии звеноларга кыырбыттэрэ. Кинилэри Г. Г. Протодьяконов, П. И. Слепцов уо. д. а. курдук опыттаах звеноводтар салайаллар. Оттон И. Ф. Протодьяконов, К. Н. Копырин, В. И. Барашков да общественнай сүөһү аһылыгын соҕотуопкалааһыны үчүгэйдик тэрийэр кыахтаах звеноводтар.

Карл Маркс аатынан совхоз бу отделениетын күөх быйаҥы хосточчуларга 400-тэн тахса гектары оҕустаран кырыаттардылар. Механизированнай аҥардаах звеноолар итиэннэ улахан аҥарын оҕустардылар уонна бу аастыт үс-түөрт курааннаах күннэргэ мунньуугa итиэннэ кэбиһиигэ охсуулаахтык турунналар.

Оттон П. И. Слепцов звеноотун колоноо оҕустараччылара 50-са гектар нэниэх ходуһа иилии хастаатылар, итиэннэ 30-тан тахса гектарын мустаран бүтүллаатылар. А. Катаканов, А. Мохначевскай, П. Местников, Н. Аммосов салайаччылаах илии звеноларга хас биирдиилэрэ 15—20 гектар охсууланнылар уонна бүтүллааһынныгa киирдилэр.

Бу күннэргэ отделениеҕа кэбиһии күүскэ ыытыллар.

М. СИВЦЕВ.

Үөрэнээччилэри салайан

СЫЛАҤ. Үлэ ветерана, пенсионер А. А. Аннитов быйыл да үөрэнээччилэр звеноларын тэрийэн, илии хотууруннан оттотон эрэр. Кини звеноотугар аҕыс уол, үс кыыс үлэлиир.

Өйүк үрдүн баһыттан Пилиттэн саҕалаан алта хотуур суолун түөрүн иһэллэр. Эдэр оттуутар 25 гектары охсоннор, үгүс оттуу мунньан ылбыттар уонна 100 центнер холобурдааҕы бүтүлүнү чэмчэлиитэр.

Быйылгы сезонтан бу звено 130 тоннаны оттуурга былаан биэрбиттэр, онно 13 тоннаны аһарарга эбэһээтэлистибэ ылынан, оттуурга хоно сылдьан оттуулар.

П. МАКАРОВ.
Субуруускай аатынан совхоз.

КҮОХ ОТ КҮӨГЭЙЭ ХАШСААТА

Сирэ-дойдуну бөҕө бүрүйбүт хараҥа былыттар ардыыларыттан салгыбакка, дьэ эбии маппыйан ыаҕастаах уунан куталлар. От-мас «чэ, түксү» диэбиттии бу ыһыллар тымныыттан ыбигирэйдэлэр. Ол иккис ардыгар, кордоһүүнү ылыммыттыы, ардах эмискэ астан, күнүн көрүөн баҕарар.

От үлэтин былдьаһыгыттан күннэригэр сир ахсын тарбахха баттанар дьону звеноларга салайыыга анылыллар. Хайахсыт отделениетыгар биир оннук киһинэн И. Г. Кондратьев буолар. Кини кыһыны комус түүлэҕэ сопордуур, сайыны үгүс үлэттэн чэрдийбит илиитигэр кыдаманы ылар. Быйыл үгэһиннэн 18 киһилээх механизированнай аҥардаах звенону салайар. Билигин кинилэр Орто Сыһыы диэн алааска сиилэс уга сылдьаллар. «Халлааны кэтэстэхха, туһа тахсарыттан аастэ. Хайа сатаныгынан үлэлиибит. Саатахха, кэбиһэ туруохпутун тууспут суох буолан биэрдэ. Хаһан да, хаһан да кэлэрэ биллибэт»,—диэн Иван Гаврильевич баар ыһалҕаларын тоҕо-хоро билиһиннэрэр.

Эдэр кыдамаһыттар Петр Тарасов, Александр Лукин, Петр Дорофеев инчэҕэй оту налбаҕа хансаҕайдык атырдьахтаан, көрүөх бөтөрэ оттуур чомчоттолор. Оку бөҕ ДТ-75 ыарырҕаппыттыы пинин диэки дьүкүйэр. Трактор хаһаайына В.Н. Поносов, дьонун ыарыылаах харыстара кылбаҥнымын көрөн, саҥата суох инчэҕэйдиир. Василий Николаевич, сааһыгар күүстээх техниканыын доҕордоһон, үлэ биэскэтин эндэппэт ураты дьоҕурдаах. Кини тракторын бэрт сымсатык хойуу бүтүлларга салайар. Ол гынан уолаттарын хамсаныыларга эсэ эрчимирэр. Иккис атынан харбатар тохсуус кылаас үөрэнээччилэрэ Петя Дьячковскай уонна Яша Романов салаа да оту хаалларбат саааларахтар. Кинилэр, ыра эрдэхтэриттэн сылгыта убаная, муоһаны эрэллээхтик туталлар.

Аттыгаалы алааска МТЗ-52Л үс охсору соҕон «ылыбыратар», долгулдьуйар ходуһа муората сиилэлэр, пьуол сытыаах күөх от ыраахха диэри нэлэһийэр. Үлэ туһугар утуйар уутун умнубут И. Г. Петров тракторын биир тэс пьирилэс тыаһа уҥараабат. Совхоз чулуу тракториһа Иннокентий Гаврильевич оҕустараччылара, кырдьык даҕаны, үлэҕэ үөрүйэх дьон. Орто оскуоланы саҥа бүтэрбит Гаврил Протасов, Семен Борисов баҕа өттүлэриннэн производствоҕа тахсыбыттара. Эдэрдэри олох ыһатыгар наставниктара Г. И. Протасов уһуйар. Гаврил Иннокентьевич төбө да сааһырдар, билигин даҕаны илиитэ эрчимнээх, хараҥа кыраҕы. Кини быйыл кыһыл 1200 солк. күнду түүлэҕэ государствоҕа туттарда. Оҕонньор «сыыньана таарыйа» хотуурдары сытыылыыр, барытын көрүнэ, өрө тарда сылдьар үтүө үгэстээх. Ол да иһин бэрт эргэ охсордоору кини илиитэ имэрийэн-томоруйан, куруутун саахала суох курулуллар.

Бу техника үйэтигэр барыы үлэлэр механизатордартан уонна ордук механизаттартан тутулуктаахтар. Кинэ билиллээх, үлэҕэ дьулуурдаах специалистар түүн-күн аахсыбакка оҥорор өгөлөрүгэр дьон сэргэ махтала туохха да тэҥнэммэт. Хайахсыт нэһилиэгэр биир итинник ытыктабылы механик Николай Константинович Осипов ылар. Кини «УАЗ-га» тохтообут сиригэр трактористар дьэ үөйэ тыыналлар. Билигин даҕаны тракторист В. Поносов тракторын уота «кэтэ-кэтэ» ыаҕарын суһаллык «үрэн-хаҥан» оҥороот, кинини эмиэ барыа кэтэһэр атын отчуттарыгар ыстаннарда.

Кэнэҥэһэ Туулаах диэн алаас күөлүн тулата хотоҕос курдук хойуу субуларынан, өлгөм бүтүлларынан туолбут. Отделение салалтата үлэр үлэһит Николай Илларионовка саҥа модун техниканы эрэммита. Уол сүрүтэ кэтэбүллэн, тракторынан оту мустаран түлэҥнэтэр. Үөрэнээччилэр Афоня Тимофеев, Миша Назаров, Вася Кузьмин, Ваня Новгородов бүтүллаан бүрүйэ сылдьаллар. Уолаттар үлэҕэ үөрэммиттэрэ хас хамсаныыларыттан хараҥа тута бырааҕыллар.

Халлаан эмиэ хараҥаран, тохтоло суох «саккыраабыт ыыпан» барар. Ол эрээри бу күн И. Г. Кондратьев салайар звенота иккис алааһынан көхтөөхтүк үлэлээтэ. Сотору ыҥырыстаах тыал. былыттары быыһыта сыыньан үрүө-тараа үрэйдэ. Күлүмүрдэс күмүт эмиэ чэмэличчи көрөн, сытыы хотуурдар сырыпас сыыларыгар алаас күөх ото күөгэйэ хамсаата.

Д. ЭВЕРСТОВ.

Смилэс уктулар

МЫНДАҒААЙЫ. Болугур ыраах ыраатын сулууспалаахтара уонна Карл Маркс аатынан совхозтар маннааҕы отделениетын аннарэтын үлэһиттэрэ, барыта 32-ан буоланнар, аастыт субуотаҕа уонна баскыһыанньаҕа смилэс ууттуутугар ыытыннылар.

Кинилэр Кыстык-Кугда фермаатын таһыгар 62 тонна смилэһи бэлэмнээтилэр.

Биһиги корр.

Тэтим күүһүрэр

ХАДААР. Быйылгы оттообун сезонугар общественнай сүөһүгэ В. М. Алексеев-салайар кэлэтүн звенота 2500 центнер дорохкой аһылыгы бэлэмнии соруктаах. Оҕустараччылар Михаил Софроков уонна Петр Федоров ходуһаҕа от ыйын 5 күнүттэн киирбиттэрэ. Кинилэр Ньындабайы бүтэрэн, киэн хаһыммалларын Калтагайга дьүстүлэр. Оттон мустарыыны ардахтан мэһэйдэтэн үөрэнээччи Миша Дьяконов бу ыйы 12 күнүттэн саҕалаабыта. Кини кэнниттэн Эрилик Эристиин аатынан совхоз биир тоҕуу рабочайа Е. К. Осипов бүтүлааннаах үлэлэтүүр. Бүтүлүнү 80-са центнер оттоннулар.

Звено баҕаһаатыттан кэбиһиигэ саҥа турунна. Кыдамаһыттыыны звеновод бэйэтэ үлэлиир. Отчуттар бу курааннаах күннэри мунньуур кодьүүстээхтик туһаналлар.

С. ОСИПОВ.

Күөх быйаҥ күрэҕэр

Бары күүһүнэн ылсан

Х ААЧЫСТЫБА уонна кэлүүс пятилеткэтэ. Ити тыллар сүрүн ис хоһоонун дьылҕатыгар бүтүн дьылы айһан ииниик көскиэ буһаарар оттооһун курдук эппиэттээх хампаанньаҕа быһаччы сыһыаннаахтара хас биирдии рабочайга өйдөнөр. Ол аата күнүскүн режимин ытаанахтык тутуһуу, үлэһит илии уонна техника туһаныллар кыаҕын мунутуурдук үрдэтии, онон үлэ оҥорон таһаарыытын дааһа улаатыннарыы уонна кылгас кэмнэ оҥорон таһаарар бородуукусуйабыт — ааныт бастыҥ сортааҕы-нускатын дойдутугар атаарар кэмнэр Якутскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын техникумун студеннарыттан уонна олохтоох судууспалаахтартан 11 киһилээх звено тэрилиэн Бабаҕаҕа киирбитэ. Оннно Балаһыанньа, отоҕор отууланан илии хотуурунан хотууллаахтык далайан эрэллэр — 15 гектар охсуулламмыттар уонна бугуллары кэчигирэппиттэрэ үс-түөрт хойнно. Бу илии звенота үрөх ити оттүн батыһан, сэтээн устата да буолбатар, 120 тоннаны кэбиһиэхтэх. Биир оруннаахтык тэриилэн оттооһ-нан сыаналанныта ситиһиллиэхтээх.

Субурууская аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениета 1500 кэриҥэ ынах сүөһүнү кыстыкка киллэриэ, итини таһынан 1000 сылгылааныа. Итиччэ ахсааннаах общественнай баайы-дуолу уонна ньаалиэк олохтоохторун кэтэх сүөһүлэрин сыл таһаарыыта 1700 тонна оту соҕотуонкалыырга былаан тэрдиллибитэ. Маны таһынан үһүс сайынын үлэлиир АВМ-0,4 агрегатынан 400 тонна витаминнаах от мээкэтин бэлэмнэтиэхтээхит.

Аасыт күһүн хаһаммыт сиигэ көмөлөһөн уонна, хаар уутуттан сочонолуу туһаммытаҕын иннигэр, сайын түспүт ардахтан улаханнык обиэн, сир-дойду баалайда онтүйбүтэ, онон үүйүүнү биэрэр дыла кылэ турар. Оттон Таатта, Бабаҕа үрэхтэрин сүнньүлэрэ, билигин даҕаны сүүрүгүрдэ сыһыыттарын ииниитэр, сааскы халаан уута халыйбыт хочолоро, кырдаллара үчүгэйдик оттонор кыахтаахтар.

Оттооһун рабочай былааана эрдэттэн барыллаанан, рабочайдар дьүүллэригэр туруоруллубута. Хаппа баҕарар буолларын курдук, коммунистар уонна бастыҥ рабочайдар туруоруллубут соругу толоруута чуолкай этиилэри оҥорбуттара, социалистическай куоталаһыыны көҕүлээччилэринэн буолбуттара. Кинилэр этиинк дьүүлүурдаахтык туруорарга саламмыттарын түмүгэр быйыл 2000 тонна оту кэбиһэн чомчотуохпутун сөп диэн быһаарынан ходуһаҕа киирбиппит.

Бу күннэргэ икки механизированнай аҥардаах, биир кэлэ уонна үс киин звенолара оттооһунуга бары күүһүнэн ылсан үлэлииллэр, ходуһаҕа 121 отчут баарыттан үксэ хонууттааҕы отуулара хоно сылдьаллар. Опыттаах механизатор, мэчат наставнига, коммунист Ф. Ф. Батарин салайар ситэтэ суох механизацияламмыт звенота бэс ыйын 27 күнүгэр уонча костоох сиргэ Аммаҕа көһөн киирбитэ. Бу 13 отчуттаах звено Хардьаҕаттаттан саҕалаан балачча тэтимнээхтик күөх байаны сомсон эрэр уонна 320 тонна оту соҕотуонкалыыр соруктааҕын толороро чахчы диэн эрэнэбит. Иккис маннык звенону эмиэ биир саамай куустаах отчуппут Г. Г. Кривошапкин баһылаан-көһүлээн дойдутун үөһүнэн үлэлэтэр. Бу дьоннор аммаларыдаҕар 80 тоннанан элбэх оту бэлэмниргэ тылларын биэрбиттэрэ. Үрүҥ Төрбөс, Ньэтэр, о. д. а. диэн сирдэринэн навесной охсорунан Ф. С. Собакин кырылаттарда. Бу звено эмиэ бастакы уонтан тахса тонна холобурдаах кэбиһиилиэнэ.

Мугудай орто оскуолатын учуутала С. П. Прокопьев уонэрэр илиин звенотунан учуутал Г. Н. Аммосов салайааччылаах эдэр отчуттар — 25 чилиэннээх үөрэнээччилэр звенолара буолар. Гаврил Николаевич оҕолор көдьүүстээх үлэлэрин тэрдөөх сыллааҕыгы кытта дьүөрэлиир. Кинилэр эмиэ Бабаҕаҕа Этиг Эппит диэн сиргэ отууланан оттоон куһүйаллар, сүүрбэччэ гектар ньаалиэгы хотуурунан хастаатылар, сүүстэн тахса бугулу туруоран кэккэлэттилэр. Үөрэнээччилэр быйыл төрөөбүт-үөскээбит совхозтарыгар 100 тонна үтүө хаачыстыбалаах оту туттарыахтара.

Механизированнай аҥардаах звенолар састааннарын ахсаанытар, бу звенолары техникалан хаачыйымыта быйыл биллэр-көстөр болҕомтобутун ууралбут. Кадо массыыната уонна техника сатаан киирбит ходуһаларытар илии күүһүн толору туһанарга уонна оннно мэой отчуттары быраҕарга дьаһанабыт.

Өссө биир сонуну киллэрибитиэн ПСБ-1,6 маркалаах пресс-подборщигы үлэлэтиини соруннубут буолар. Оттооһун дьаалатыгар элбэхтик эрчиллибит И. Л. Говоров бу туһугар улахаанык туруммута. Киин салайар звенота 400 тонна оту пресстээн биэриэхтээх этэ. Ол эрээри урут маннык техниканы үлэлэппит үөрүйэхпит суох буолан, бастакы күннэртэн табыллыбатыбыт — аллыаныы-кэһээнин тахса турар. Билигин ити подборщигы хайдах оҥорон үлэлэтэрбит биллибэт, табыллыбатаҕына волокушаны туттарга тэлийбит.

Аһылык абыраллаах көрүҥүн бэлэмниир АВМ-0,4 агрегаты быйыл өссө үчүгэйдик үлэлэттэрбит диэн былааннаабыт. Билигин дьэһимиэтэн 35,5 тонна мэмоку бэлэмниттибит, уонтан тахса тонна от мээкэтин ыллыбыт. Бу тэтимниэн баран истэхтэрин, комсомолец Михаил Иванов звенота былдааныл аһара толорор кыахтаах.

Аасыт ардахтар кэнниләрит-тэн кураан күннэр турбуттара ньдиэлэнии кыайа илик. Ити кэмнэ бары звенолар муннньуун уонна кэбиһиини күүскэ ыыттылар, онон хонноохторо аһыллаан кыайыллааахтык оттоон эрэллэр. Билигин звенолар ахсык политмассабай үлэни сэниэлээхтик ыытарга, социалистическай куоталаһыыны далааһыннаахтык тэниттэргэ партийнай тэрилтэ, отделение совета биирэ үлэлииллэр. Ол түмүк сыала — бары оттуур звенолар графикка киирэ охсолларун ситиһии буолар.

И. ЧИЧИГИНАРОВ,
отделение управляющайа.

4500 ТОННА БУРДУГУ ХОМУЙАР ИҺИН

Быйыл туөрахтаах культуралар үүнүүлэрэ-сэниатинэн буолар дьыла. Киһини тохпокко-хорбокко хомуйуу, үүнүүнү ылыы валовойунан былааанын аһара толоруу — онус пятилетка бастакы сылын бочуумнаах соруһуна буолар.

Бастатан туран, былырыыҥҥы итэҕэстэри хатылыа суохтаахпыт. 1975 сылга туөрахтаах культуралар ыһыыларын 26 бырыһыына бурдуктуу астамматаҕа. Уонсайында даҕаны аасыыт пятилеткаҕа үүнүү 23 бырыһыына оттуу охсуллубута, сүөһүгэ мэччиталлибита. Ол да иһин бурдук валовойунан хомуурун былаанын кыайан толоруллубатахтара.

Райсовет исполкомун быһаарыытынан быйыл туөрахтаах культуралар ыһыыларыгар оттооһун былааннаах дьыалатыгар быстыгас буолар, оттон сүөһүгэ тэбистэрин иһин кытаанах ирдэбил оҥоһуллуохтаах. Онон гектартан 1—2 центнер да үүнүү кэлэр буоллаҕына, хайаан даҕаны бурдуктуу быһылламахтаах.

Онус пятилетка сылларын бы-лааннара олус улаханнар — барыта 22 тыһ. тоннаттан ордук бурдугу хомуйуохтаахпыт, ити аасыт пятилеткатааҕар 7000 тонна элбэх. Ити үрдүк соруктан быйылгыта 3900 тонната тиксэр. Бачча кээмэйдээх үүнүүнү аасыт пятилеткаҕа биирдэ эрэ — 1974 сыллааахха ылан турардаахпыт. Пятилетка бастакы сылын үүнүүтэ арыый да турукааҕыһин бииһиги валовойунан 4500 тонна бурдуктанар соруктаныахтаахпыт. Итиччэ бурдугу астаммыт кэлэр оттүгэр үрдүк үүнүү бөҕө акылаатын түһэриэхтээхпит. Онуоха Карл Маркс аатынан совхоз 2000 тоннаны, Субурууская аатынан совхоз 1450 тоннаны, Эрилик Эристиин аатынан совхоз 1050 тоннаны маннааһайдарыгар хаһааныахтаахтар. Бу үгүс үлэнэн ситиһиллэр эппиэттээх хампаанньаны эрэллээхтик быһаарар инниттэн хомуур үлэтигэр эрдэттэн туруннахха кыайыы ситиһиллэрин өйдүөххэ наада.

Былырыын комбайннар бааһынаҕа атырдьах ыйын 1 күнүттэн киирэллэрин оннугар олус хойутаан — атырдьах ыйын 8 күнүттэн эрэ — тахсыбыттара уонна хомуур үлэтэ балаҕан ыйын 20—21 күннэригэр түмүктэнэн, барыта 40—41 хонук устатыгар барбыта. Маннык бытаарыы бурдук маассабайдык тохтууругар тиэрдибитэ. Ол курдук, атырдьах ыйын 26 күнүгэр Субурууская аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетыгар Хаадьыма бааһынатыгар хас гектар ахсыттан 1,2 центнер үүнүү тохтубута. Оттон балаҕан ыйын 6 күнүгэр Карл Маркс аатынан совхозка Одьулуунҥа Хатыҥ Арыылаах бааһынатыгар бурдугу сүтэрии гектартан 5,7 центнергэ тэҥнэспитэ. Ити саҕана оройуон үрдүнэн өссө даҕаны 1500 гектардаах бааһыны үүнүүтэ хомулла илик этэ. Ол

ОҔУСТАРААЧЧЫЛАР

Ардаабыта хаһыс да күнэ. Бүгүн да ибири-сибири түһэ турар. Арай бу ардаҕы аахсыбакка түөрт ат косилкалары-нан оҕустараачылар эргиирэтэн эргиири оҥорон иһэллэр. Эттээх аттар улахан соруттарыгыта суох кудуччу хаамаллар.

Ити Карл Маркс аатынан совхоз Төлөйдөөҕү биригээдэтин Афанасий Попов звеноводтаах кэлэ-илии звенотун оҕустараачылара. Кинилэр, сайылык эргэрдэҕи ходуһаларын оттоон сүөһүгэ мэччирэҥ таһаараары, быйылгы үлэлэрин ити Күүлэ диэн сиртэн саҕалаатылар.

Салайааччылара С. П. Максимов кэлин сылларга бу звено сурун үлэһитэ, үксүн оҕустарыыга сылдьар. Кэлэ аттарын аһаһаһыыга улахан суолтаны биэрэр. Быйыл эмиэ биир соноҕоһу массыынаҕа үөрэтэн эрэр.

Звенона үксүлэрэ — оскуола оҕолоро. Ол да иһин звеноводтара А. П. Поповтан саҕалаан звено опыттаах үлэһиттэрэ бары да оҕолору хотуулаахтык оттуурга үһүйэллэр, үөрэтэллэр. Семен Петрович быйыл VIII кылааска үөрэнэр уолун кэлэнэн оҕустарыыга үөрэтэ сылдьар. Гоша аасыыт сылларга эҕатыгар көмөлөһө, илин-атах буола сылдьыбыта. Оттоҕ быйыл бэйэтэ оҕустараачы буолан үөрүүтэ улахан. Улахан уол Сеня оҕустарар массыынанан үлэлээбитэ хаһыс да сыла.

— 5600 центнер оту оттуохтаахпыт. Оҕустарбыппыт тэрдүс күнэ. Кыратык да күнүн биэрдэр мустарбытынан барыы этибит. Сүрүн ходуһаларбыт үүнүүлэрэ үчүгэй. Оттуур баҕа улахан, былааммытын толордорбут диибит, — диир Семен Петрович.

Массыыналар тыастара курулаан, түөрт хотуур суолунан тэлэн аттарын кудуччу сөҕүс хааматара турдулар. Кырдьык да оту оҕустарыах дьон!

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

СНИМОККА: оҕустараачылар.

Автор фотота.

Сайыҥҥы сынньалаҥ күннэригэр

Учууталлар күрүө туталлар

Чакыр аҕыс кылаастаах оскуолата үөрэх дьылын түмүктээн, оҕолор да, учууталлар да сайыҥҥы сынньалаҥнарыгар тарҕаспыттара. Ол эрээри үрдүкү кылаастар үөрэнээччилэрэ сайылык фермаларга тахсан маанньыксыттары солбуйан, үрүҥ илгэ кураҕар сылдьаллар, сорохтор ньирэй көрөллөр. Общественнай сүөһү аһылыгын соҕотуонкалыыр кэлэ-илии уонна техника күүһүнэн да оттуур звеноларга оҕолору эмиэ көрүөххүн сөп.

Оттон кинилэр учууталлара В. В. Петров уонна Н. В. Филиппов буоланнар биирдии бэйэлэрэ 1 км усталаах баҕана бүтэйи тутан биэрэргэ быһаарынан үлэлээн-хамсаан эрэллэр. Василий Васильевич уонна Николай Васильевич ити капитальнай тутууну — быһыт бүтэйи Үөттээх хайатын үрдүттэн түһэрэн Киэн Үрэх диэки киллэриэхтэрэ. Онон оттоох-быйаҥнаах Хоиду үрэҕин арҕаа алаастарын урукку курдук үөр сылгы тэпсиэ, сиэ суоҕа.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Чакырдааҕы отделениетын рабочайдара бу икки учуутал бэркэ саҕаммыттар, улахан көмөнү оҥорор дьон буолбуттар диэн сыаналыыллар уонна кинилэр ити үлэни экчи быһа толороллоругар эрэнэллэр, өссө аһара да түһүөхтэрин сөп дииллэр.

Р. ДАНИЛОВ,
хаһыат общ. корр.

Баһаартан быыһаата

Субурууская аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетыгар рабочай Егор Соловьев саҥа дьиэтин уот сиэн эрдэҕинэ, алтыс кылаас үөрэнээччитэ Сеня Козлов көрөн тыллаан, ыаллар түргэнник умуруордулар. Ити иһин дьиэлээхтэр барыта барыларгар болҕомтолоох Сеняҕа махталлара муҥура суох.

Е. МАСАЕВ.

ДОЙДУГА БУРДУК ХОМУУРА

ИВНЯ (Белгородскай уобалас). Бу оройуон киһилэр бурдуку үүннэрээччилэр хомуурга таҕсыыларынан аныммыт быраабынньык буолла.

Оройуон бурдугу үүннэрээччилэрин Советскай Союз икки төгүллээх Геройа, ССРС космонавт-летчига Г. Т. Береговой эрэрдээн телеграмма ыытта. Киин Иаия сириэр-уотугар Курскай уобалаһын дьоннорунааҕар ыытыллыбыта.

Оройуон колхозтара уонна совхозтара 34 тыһ. гектарга оҕоон бурдугу үүннэрдилэр. Кинилэр үүнүүнү кылгас болдьохха, сүтэрэ суох хомуйарга соруктанахтар.

МАЙКОП. Адыгейскай автономнай уобалас сири оҥорооччулара салгынэһиэйи быһыыла турдулар. Сэлиэһинэй ыһыыта манна 89 тыһ. гектарга ыытыллыбыта.

СИМФЕРОПОЛЬ. «Черноморскай» совхозка, сип Крым бары атын хаһаайыстыбаларыгар курдук, бурдук үүнүүтүн хомуйуу былдьаһыктаах күннэрэ тураллар. Бурдук үүннэрээччилэр дьоһуннаахтык быһыыга туруннулар. Хомуур аан бастакы күннэриттэн кинилэр оргуйуу социалистическай куоталаһыы постуттук сорҕолламмыта.

ССТА.

лата иһиттэн күһүн 900—1000 тонна бурдугу эссэ үүнэн турда-бына сүтэрбиппит.

Онон быйыл бурдугу быһыы үлэлэрэ быдан эрдэттэн—атыр-дьах ыйын бастакы күннэриттэн саҕаланыахтаахтар. Эрдэ астам-мыт сиикчээх бурдук сытыйбы-тын таһаарбат туһуттан киниэхи АВМ агрегакка мээккэлэтиэххэ, оттон киһи суох сиригэр бурдугу площадкаҕа чараастык сыбыылуу кутуохха уонна күннэтэ мас күр-дьаҕынаан булкуйтарыахха наада.

Ааспыт сыл оройуон үрдүнэн мунутаан 17 комбайн үлэлээбитэ, ону да бэрт аҕыйах хонукка. Ол иһиттэн Карл Маркс аатынан сов-хозка 8, Субурууска аатынан совхозка 5, Эрилик Эристиин аа-тынан совхозка 4 комбайннар бааһынаҕа таҕыстыбыттара. Ол эрээри, хомуур үстатын түһары комбайннар массабайдык саа-халланаайннар, оройуон үрдүнэн ортотунан баара-суоҕа 12 ком-байн турууктаахтык үлэлээбитэ.

Комбайннар бары биир тэҥник үлэлииллэрин ситиһэр туһуттан өрөмүөннээһин кичэллик уонна эрдэттэн ыытыллыахтаах этэ да, билиҥҥи даҕаны совхоззарга бу үлэни саҕалыы иликтэр. Меха-никтар комбайн двигателлэрин «Сельхозтехника» холбоһугар өрө-мүөҥҥэ киллэрэргэ тиэтэйбэттэр, старшай комбайнердар хаһан чуолкайданаллара биллибэт. Онон комбайннары бэлэм оҥорорго тиэтэйэргэ уолдьаспытын өссө биирдэ санатыллар.

Комбайннары барыларын бааһынаҕа таһаарар, хомуур болдьо-ҕун лаппа кылгатар иһиттэн ба-лаһаҕа сылдьар комбайннары барыларын үлэлэтэр дьаһаллары ылара райсовет исполкома бы-һаарда. Ол быһыытынан Карл Маркс аатынан совхоз 8, Субу-руускай аатынан совхоз 6, Эри-лик Эристиин аатынан совхоз 4 комбайннары үлэлэтиэхтээхтэр. Итини тас оттүнэн, саҥа кэлэр комбайннары эбии үлэлэтиллиэх-тээх. Биир комбайн сезон уста-тыгар 100 гектары даҕаны хо-муйдаҕына бэйэтин ороскуотун сабынар үрдүк кэдьүүстээх агре-гат буолар. Онон кинилэри бары-ларын туруоруу—бу туорахтаах культуралар үүнүүлэрин тохтуу-тун мунутуурдук аччатыы биир суол быһаарар суолталаах дьаһа-лынан буолар.

Хааччыстыба уонна кэдьүүс пя-тилеткатын бастакы сылыгар Ӧдьулуунэҕа уонна Хатылыга биирдии жаткалары үлэлэтиини, ол аата бурдугу арааран хому-йууга киириини саҕалыырга рай-совет исполкома туһааннаах бы-һаарыыны ылынна. Онон жатка-лары булууга уонна аҕалыыга «Сельхозтехника» оройуонунааҕы холбоһуга эмиэ эрдэттэн кыһа-ныах тустаах.

Бурдук хомуурун күннэрэ лап-па чугаһаатылар. Онон киниэхэ баламнаанын үлэлэрин түргэтэтэр-гэ, бу үрдүк соругу эрэллээхтик толоруохтаах механизатордары сүүмэрдээһиҥҥэ олохтоох партий-най тэрилтэлэр, сельсоветтар ис-полкомнара, отделениелар салал-талара түргэн дьаһалы ыла ох-соллоро ирдэнэр.

В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома.

Эбээһэтэлиистибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

ЭБИИ АҔЫЛЫК УМНУЛЛУБУТ

Совхозка, ону ааһан оройуон-га биир бастыҥ үлэлээбиннэн биллэр Бырыы ферматын ыан-ньыксыттара кэдьүүс уонна хаа-чыстыба пятилеткатын бастакы сылыгар үрдэтиллибит эбээһэтэ-листибэни ылынан үлэлииллэр. Кинилэр сайыҥҥы, мэччирэҥ түөрт ыйыгар ынах ахсыттан 1000-лыы килограмм үүтү ыыр соруктаахтар. Бу сайылыкка ба-рыта 6 ыанньыксыт көрөр ынах-тара тураллар. Ыанньыксыттар ортолоругар старшайдара, ыччат наставнига, оройуон биир ыалга В. К. Тарабукина, үгүс сыл үлэ-лээбит опыттаах ыанньыксыттар А. А. Сидорова, М. С. Илларионо-ва, бу кыһын Халааны үрэҕэр 80-тан тахса субан сүөһүнү көр-сүбүт, быйыл сайын манна саҥа үлэлии кэлбит Наталья Протодья-конова баллар. Онтон уратылара —орто оскуола кэнниттэн икки сыл үлэлээн баран быйыл үөрэх-хэ барбыт кыргыттары солбуйар оҕолор. Кинилэр ортолоругар IX кылааһы бүтэрбит комсомолкалар Аня Григорьева, Люба Дьяконова уонна VII кылааһы таҕыстыбыт пионеркалар Люба Платонова, Ни-на Илларионова үлэлии сылдьал-лар. Икки кэнникилэрэ орто ос-куоланы бүтэрэн бу күннэргэ производствоҕа үлэлии таҕсыах-таах оҕолор кэлэхтэринэ атын үлэҕэ барыахтаахтар.

Ферма уопсайа 110 ынахтаах, ол иһиттэн 20-тэ кылтарах. Бы-йыл манна бостууктуунан опыттаах рабочай Николай Пестерев анаам-мыт. Күнүгэ ынахтарын үстэ ыыл-лар. Быйааҥнаах уонна үөнэ-ко-йууртэ суох сайын буолан, мэч-чирэҥ да далайынан ынахтар ыраанаттар, сүппэттэр. Итэ биир-рэ. Иккиһинэн, бу сайылыкка электродойка үлэҕэ киирбитэ. Массыынанан ыаһын урут ыан-ньыксыттыы илик оҕолор үлэ-лиир субу фермаларыгар киирби-тэ саамай табыгастаах. Үсүһүнэн, Хоптоҕо отделениетын комбикор-мунан далайдык хааччыллыбыт фермаларыттан биирдэстэрэ бу. Төрдүһүнэн, табыгастаах мэччи-рэҥнээх, уулаах-хаардаах» үүтү таһыыга үчүгэй суоллаах-иис-тээх дойду. Бэсиһинэн, хас да сыллар усталарыгар биирдэ үлэ-лээбит, бэйэ-бэйэлэрин үчүгэйдик билсиһэр, баай опыттаах коллек-тив. Ити барыта—улахан тирэх.

Кыстык 9 ыйыгар ферма үрдү-нэн хас биирдии фуражнай ынах-тан үүтү ыамы 340-нуу кило-граммынан аҕырыллыбыт. Оттон онус пятилетка бастакы сылын 6 ыйыгар ыанньык ахсыттан 845-тии кг үүтү ыахтаахтарын 1056-лыы килограммынан толорбуг-тар. Ити иһигэр В. К. Тарабу-кина сыл аҥарыгар 1747, А. А. Сидорова 1262, М. С. Илларионо-ва 1034 кг үүтү хас биирдии ынахтарыттан ыатылар. Коссо-руп курдук, түмүктэрэ куһаҕана суох. Сорук аҥарыллыбыт.

Ол эрээри, бэр ис кыахтарын толору туһаммыттара буоллар, көрдөрүү өссө түһүсуохтааҕа кыал-лыбатах. Быйыл саҥа үлэҕэ киир-бит электродойка, бастаан сайы-лыкка таҕыстах утаа, нэдиэлэ эрэ курдук бириэмэрэ үлэлээбит. Кэлин ДЭСМ—30 тииптээх дьиэль алдьанан ииһилэринэн ыыбытта-ра быданнаабыт. Аны дизелист Роман Наумов үлэтиттэн аккаас-танан Дириҥҥэ кэлбит. Онон дизеллэрэ оҥоһулуннарыыта даҕа-ны, хаһан киһи булуохтарыгар диэри, оторҕунан үлэлиир кыаҕа суох. Хаһан дьаһал ылыллыар диэри саамай үүттүгэннээх биир ыйдара—от ыйа бүтүө турар. Комбикорм далай, эргэ дьиэ иһин-гэр кырыы-кырыытынан кыста-нан турар. Көөнньөрбөнү баллы-ыкка иһит хомуос дэлэччитин-йэр. Ол эрээри, үүтүн баһыыта кыайтарбат диэн аатынан, эбии аһылыгы оҥорон сиэппэккэ олор-роллор. Отделение да, бирилгэдэ да салалталара манна КВ каруо-запарнигы аҕалан туруорар туһу-нан эрдэттэн куобаларыгар ман-кыларыгар оҥустаран төлкуйдуу да барбатахтар. Онон Бырыы фермалын ыанньыксыттара са-быгы күөһү эрэнэн олороллор.

Ыанньыксыттар олорор дьиэ-лэрэ-уоттара аһаҕас, тыал-куус курдаттыы күүлэйдиир. Онноҕор сорох түннүктэрэ тааһа суох. Фермаҕа эргэ кыһыл муннук ка-лиэ дуо! Миасталара далай, киэҥ куон бөҕө. Сайын үтүөтэ бүтэн эрэр, оттон кыһыл муннугу ха-һан кэлэн тэрийэн үлэһиттэри сэргэхситэллэрэ биллибэт. Элек-трическэй уот, радио диэн халлын-гир. Отделение, бирилгэдэ сала-йааччылара үктэммэтэхтэрэ ыраап-пыт, онноҕор түмүктэрин кэлэн иһитиннэрэ иликтэр үһү.

Эрилик Эристиин аатынан сов-хоз Хоптоҕотооҕу отделениетын биир эрбэхээ баттыыр Бырыы фермалын ыанньыксыттарын оло-рор, үлэлиир усулуобуйалара итиниик. Онон субу күннэргэ баар итэҕэстэри бэрт сүһэлик туоратан, эбии аһылыгы дэлэч-чи сиэтэн үүт ыамын өссө үрдэ-тэр дьаһаллары ылан, Бырыы фермалыттан үрүҥ илгэ үрүйэ-лии сүүрүгүрэрин ситиһиэххэ.

С. АЛЕКСЕЕВ.

Г. СИВЦЕВ

Үлэһит киһи кырдьыбат

Очерк

СОРОХ ДЬОН олорбут уһун олохторун аар тайҕам эргэнэ хара тыатын эгэлгэ костүүттүгэр хаһыылыы көрөбүн. Бу тыа ор-тотугар күн уотуттан күлүмүр-дүү оонньоон кичилийэ сытар тымныы күөлү, күн-күөҕүнэн чэлгийэр ыраһыйалары, ыт мун-на баппат тыа ыччыы аспыт чачар ойуурдары, ердөөҕүтэ буо-лан ааспыт өрт хара суолларын көрсүөххүн сөп. Бу дьон олохто-ро өрүү боруок тааска охсулла-бут сүүрүгүнүү эриллэҥнээх-бу-руллааннаах, ыар түгэннэрдээх, сапсыы күүрээннээх сүүрүк кур-дук күүстээх, күндэлэс сырдык, көрдөөх-нардаах, үөрүүлээх-ко-түүлээх кэрэ-бэлиэ кэмнэрдээх буолааччы. Оннук этэ кырдьаҕас коммунист Семен Васильевич Потапов олоҕо.

Киһи ойор күннээх оҕо сааһа революция иннинэ, ыраахтааҕы хара-дьайдаах баттала ааныгар, халлыыр хаарыгар сабыллыбыт, саамай саха балаҕаныгар аас-пыта. Семен дьоно ыалга хам-наччыт буоланнар, уонна аҕыттан от-мас үлэтигэр эриллибитэ. Кыамматы мал дьиэтин соҕотоҕун дьиэлиирэ, баайдарга даҕаны ба-тараактыыра. Оччугуй уолчаан үтүүлээх уолбаҕа киирэн от ох-сон куһуйа турарын дьон үгүс-түк көрөрө... Семен төрөппүттэ-рэ ыар үлэ баттыгыттан эрдэ өл-бүттэрэ.

Ол курдук сырыттаҕына Улуу Октябрь уоттаах күнэ ойбута. Саҥа былаас бастакы сылларыт-тан туран эрэр эдэр киһи Семен Потапов партия ытар полити-катын олоххо киллэриигэ тар-дыллыбытынан барбыта. Киһи иһиллиэк Советтар чилиэннэрэ талыллыбыта. Үйэлэр тухары бү-рүүкээн турбут бүтэй харанга хайбарыйан, саҥардыы харахта-рын көрөн эрэр дьонугар-сэргэ-тигэр бастакы колхоһу тэрийсэн сүүрбүтэ-көппүтэ, культурнай революция соруктарын олоххо киллэрииҥгэ активнай кыттыһы-ылбыта. Дьиэттэн хотону араа-рыыга, үөрэҕэ суохтары үөрэх-тээһиҥҥэ бастыҥ көмөлөһөөччү-нэн буолбута.

ЫРЫАҔЫТ КИҺИ оҕо эрдэ-ҕиттэн ис-иһиттэн ырыаһыт буолар ыралаҕын курдук, та-лааннаах бөлуотуннуук, тутуу маастара Семен мас, тимир ууһа буолар баҕалааҕа. Бу үтүөҕэ-кэ-рэҕэ тардыһар сырдык санаанан кынаттанан Семен Потапов «Дол-гуйар» Дьокуускай куоракка үөрэнэ, үлэлии киирбитэ.

1928 сыл. Кыһыҥҥы курас тыал тыгас курдат киһи этин сааһы-нан сайа охсор, кырдьаҕас куо-рат мас дьиэлэрин хоруобуйалара-рыттан хаары ытыйан өрүкүтэр. Семен күнү быһа үлэ кордоһон баран, түспүт ыалыгар тоҥон испитэ. Киһи маҥнай куоракка киирэригэр боҕарбыт баҕата — үөрэнии хайа даҕаны өттүнэн туолар кыаҕа суох курдук буол-бута. Ол барыта революция ин-нинэ хараҥа батталлаах олоххо кыра-хара дьаданы дьон оҕоло-ро буолан оскуола ыскамыйка-тыгар олорон үөрэммэтэх итэҕэ-һэ, ол охсуута этэ.

Семену орто уҥуохтаах, хара сапсыйаан баргаһатын сэгэччи соҕус уурумммут, маанны таҥас-таах-саптаах киһи сытэн ылбыта. Балачча өр сэргэстэһэ хаамсан иһэн:

— Хайа тыаттан киирэ сыл-дьаҕын?—диэн эргиһэ көр куо-лаһынан ыйытыыта. Семен бил-бэт киһитин бонньуруоһуттан мах-бэрдэрэн тохтуу түһэн баран:

— Чурапчыттан... Чурапчыт-тан сылдьабын,—диэбитэ.

— Үөрэнэр буоллаҕын дии?—киһитэ салгыы туоһулаһан бар-быта.

Семен барытын кэпсээн биэр-битэ. Ону истэн баран аргыһа, арахсарыгар мичээрдии-мичээр-дии: «Чэ санааҕын түһэримэ! Бачча баҕалаах киһиэхэ көмөлө-һөн көрүөм. Сарсыарда тураат, мин ыйар аадырыспар тиийээр. Онно мин баар буолуом»,—диэ-битэ.

СЕМЕН сарсыныгар болдьох-тоох сиригэр кэлэн киһитин кэтэспитэ. Күнү быһа бу аабыт киирииллээх-таҕсыылаах улахан тэрилтэ аанытыттан арахсыбатаҕа. Абырыах буолбут киһитэ кэлбэ-тэҕэ. Семен ыкса киэһэ, хонтуо-ра үлэһиттэрэ бары тарҕаспыт-тарын кэннэ үүтүн тохпут оҕо курдук кэри-куру буолан хонук сиригэр барбыта. Ол иһэн бары-тын эргитэ санаан көрбүтэ: Тыаттан киирбит муҥкук оҕо диэҥ кулүү-элэк оҥостон ааҕын-наабыт буоллаҕа. Ону кырдьык-талаан кэтэһэ сырыттаҕым... Саа-тар аатын-суолун ыйыталаһан хаалымыабыт баара. Оччоҕо су-раһан, көрдөөн да булуом этэ. Ол эрээри миигиттэн тугу туһа-ныаны алдьыннылан сөбүй? Семен хараҕар били киһитин чахчы үөрэн-көтөн көмөлөһүөх буолбут истиҥ мичээрэ бу баарга дылы. Арай киһи дьиэтигэр тугу эмэни ойуулаан-мандардаан оҥорбутун көрө-көрө аҕата бокуонньук итинник мичээрдиирэ... Суох! Албынныан сатаммат. Ханнык эрэ сүһал наадаҕа тутуллан кэл-бэтэҕэ буолуо. Сарсын эмиэ ба-ран кэтэһэн көрүөххэ...—диэн быһаарыммыта Семен.

Нөҥүө сарсыардатыгар эмиэ ол дьиэтигэр тиийбитэ. Киһитэ көһүтэн турара.

— Чэ, доҕор, бырастыы гын! Бэҕэһээ күнү быһа мунньахтан оппотум. Хата, бүгүн кэлбиккин дии...—диэт Семену сапсыйаан сабыылаах киэҥ аан диэки сиэп-питинэн барбыта.

Дьэ, ити курдук Семен Пота-пов Саха сирин бастакы комсо-молецтарыттан биирдэстэрин, советскай-партийнай үлэһит Ни-колай Васильевич Дьячковскай көмөтүнэн Якутскайдааҕы тутуу техникумун, «десятниктары» бэ-лэмниир курска ылыллыбыта. Мас үлэтигэр уратыы дьоҕурдаах биллэн-көрүөн баҕалаах Семен курсу ситиһиилээхтик бүтэрби-тэ, олох сырдык, киэҥ аартыгар эрэллээхтик таҕыстыбыта.

АРАЙ Семен Потапов суолу-гар үтүө саналаах Николай Васильевич тубаһа түспэтэх, кө-мөлөспөтөх буоллун. Оччоҕо... Оччоҕо киһи үөрэх булан үөрэ-ниэ этэ дуо, биитэр дойдутугар тоннон таҕсыах эбитэ дуу диэн хайыык эрэ түгэнигэ мунаахсы-йан ылаҕын. Ол эрээри барытын саһылаан, өйдөөн көрдөххө, Семен Потапов дьылҕата итии тэн атын буолуон сатаммат! Ол киһи көрсүбэтэҕэ да буоллар, син биир атын үтүө санаалаах дьон киһини көрсүө, киниэхэ доҕордуу илиилэрин уунуо эти-лэр. Киһини киһи оҥоруу, үтүө-ҕэ, сырдыкка өрө тардыы. Киһи киһиэхэ бырааттар, доҕор, табаарыс. Оннук эбээт биһиги төрөөбүт Ийэ дойдубутутар!

Семен Васильевич үөрэҕин бүтэрээт, оройуонугар таҕсан райсовет исполкомун иһинэн сир салаатыгар колхозтарга ыытыл-лар тутуу техникинэн ананар.

Оччолорго, Чурапчы оройуо-нугар 20 нэһилиэк, 72 колхоз баара. Ити сылларга нэһилиэк-тэргэ барыларыгар кэриэтэ саҥа

(Бүтүүтүн 4-с стр. көр).

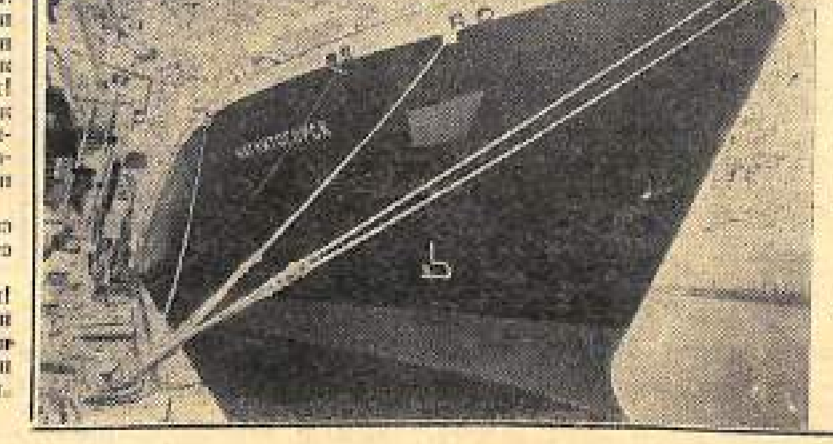

ЛЕНИНГРАД. «Магнитогор-скай»—советскай эргиэн фло-тугар саҥа барыллибыт «ро-ро» тииптээх саамай бөдөҥ суд-но. 37,5 тыһ. тонна ыйааһыннаах теплоход таһаҕаһы хаала-ныар икки кэдиэлэ оккугар иккиэн хонук сөп буолар. Ити икки автопогрузчиктар таһа-ҕаһы сытыары трабынан кил-лэрэллэринэн ситиһиллиннэ.

СИМОККА: «Магнитогор-скай» Лениградтааҕы эргиэн пордугар.

В. ЧЕРВЯКОВ фотота.
ССТА фотохроникатэ.

БЫРААТТЫЫ ДОЙДУЛАР НОРУОТТАРЫН ИНТЭРИЭСТЭРИГЭР

ГДР-столицатыгар Берлиҥҥэ ЭХКС XXX сессията үлэтин бүтэрдэ. Кини кыттыылаахтара түмүк коммюникены ылыннылар, онно сессия экономическай уонна научнай-техническэй бииргэ үлэлээһин түмүктэрин итиэннэ 1971—1975 сыллардааҕы комплекснай программаны олоххо киллэрии уонна ЭХКС чилиэнэ дойдулар экономическай итиэннэ научнай-техническэй бииргэ үлэлээһиннэрин дириҥэтии уонна сайыннарыы туһунан Ситэриилээх Комитет дакылаатын көрдө.

Сессия ЭХКС чилиэнэ дойдулар социализмы уонна коммунизмы тутууга биллэр-көстөр кыайыылара ситиһиллибиттэрин астыныылаах бэлиэтээтэ. Норуот хаһаайыстыбатын биэс сыллааҕы былааннара ситиһиилээхтик толоруллуулара, өрөгөйдөөх күүстээх түргэн тэтиминэн сайдаллар, общественнай производство кэдьүүһэ үүнэр, үлэһиттэр олохторун уйгута халбаҥа суох үрдээн иһэр.

ЭХКС чилиэнэ дойдулар кэккэ тыын суолталаах дьоһуннаах экономическай проблемалары холбоһон быһааралларыгар бииргэ үлэлээһин салгыы дириҥээһин итиэннэ туһаарыыта уонна социалистическай экономическай интеграцияны сайыннарыы комплекснай программатыгар көрүллүбүт кыахтары өссө толору туһанар усулуобуйалар билиҥҥи кэмҥэ ситтилэр диэн сессия ыйда. 10—15 сыл устатыгар материальнай производство улахан суолталаах салааларыгар бииргэ үлэлээһин холбоһуктаах хайысханы ыйар программаны ырытан оҥоруу ити сылларга эппиэттээх тустаах.

Комплекснай программаны толорууну түргэтэтэргэ болиэтээммит дьаһаллары олоххо киллэрэн, ЭХКС чилиэнэ дойдулар социальнай-экономическай сайдыыга, тэҥ бырааттыы государстволар икки ардыларыгар сыһыаннаһыы социалистическай принциптэригэр олоҕуран хардарыта бииргэ үлэлээһини салгыы кэҥэтиигэ итиэннэ дириҥэтиигэ саҥа бөдөҥ кыайыылары ситиһиэхтэрэ диэн сессия бигэ эрэлин эттэ. Ити социалистическай дойдулар биир сомоҕолорун бөҕөргөтүүгэ, киһилэр норуоттарын тус хабыылаах доҕордоһуу итиэннэ социалистическай интернационализм тыынынан иитиигэ көмөлөһүөҕэ. Онон социалистическай система ордуктарын ситэрэргэтиигэ, аан дойдуга эйэ уонна социальнай прогресс дьыалатыгар дьоһуннаах кылаат киллэриэҕэ.

ССТА.

(Бүтүүтэ. Иннин 3 стр. көр.)

ҮЛЭҺИТ КИҺИ КЫРДЬЫБАТ

оскуолалар, колхоостарга типовой хотонноор тутуулара-ыытыллара. Олор олорҕу тутуу техника Семен Васильевич Потапов хонтуруоллааһынынан уонна салалтатынан бараллара. Отчуоттоҕута Болтоҥо Харбалатыгар, Дөлбөрүктаахха, Бабаҕаҕа, Үһүн Күөлгэ, Дьаарылааҕа уо. д. а. сирдэргэ бииргэнитигэр 150—200 мааны ынах киирэр аммар истиэнэлээх хотонноор биирдии сыл иһинэн тутуллан үлэҕэ киирбиттэрэ. Бу отут аҕыс, отут тоҕус сыллардааҕыта тутуллубут хотонноорго билиҥҥэ диэри общественнай сүөһү кыстатыллар. Ити курдук, икки-үс сыл иһигэр 50-тан тахса типовой хотон тутуллубута. Семен Васильевич, тутуу үлэтин салайар, контуруоллуур эрэ буолбакка, оройуоҥҥа ыытыллар сорох улахан тутуулар чертежтарын, сметаларын бэйэтэ оҥортуура. Ол курдук, 1936 сыллаахха Хайахсыт начальнай оскуолатын дьиэтин бырайыактаан туттарбыта. Ол билиҥҥэгэ диэри үөрэнэр корпус буолан турар. Кэлин ити оскуола бырайыагынан Мындаҕаайы орто оскуолатын дьиэтэ тутуллубута. Ити курдук кини оҥорбут чертеһынан, сметатынан оройуон киинигэр музыкальнай оскуола, ССКП райкомун дьиэлэрэ тутуллубуттара. ССКП райкомун дьиэтин туттарбытын 1956 сыллаахха ССКП обкомун бастакы секретарынан үлэлии олорон И. Е. Винокуров уйэханныык биһирээбитэ уонна биллэр-көстөр бомоку оҥорбута.

Семен Васильевич тутуу үлэтин салайбыт кэмигэр оройуон киин туттар бөдөҥ тутууларын ыыттарыыта прораб быһыытынан улахан үтүөлээх. Кини 1935 сыллаахха оройуоҥҥа тыа сирин бастакы орто оскуолатын Кытаанахха, 1936 сыллаахха Культура оройуоннааҕы дьиэтин, онтон кэлин ветстанция, милиция, райсовет, Чурапчы орто оскуолатын үөрэнэр корпуһун кылгас болдьоххо үчүгэй хаачыстыбалаахтык туттаран үлэҕэ киллэттэрбитэ. 1956 сыллаахха Чурапчыга «Якутстройтрест» тутуутун участога тэриллибитэ. Семен Васильевич онно тутуу техниигинэн барбыта. Ити кэмҥэ кини типовой гараж, билиҥҥи олохтоох хаһыат редакциятын дьиэтэ тутуллубуттара. Онон, Чурапчы оройуонун бөдөҥ тутууларын үксүлэрэ Семен Васильевич илиитин иһинэн барбыта диэтэххэ сыыһа буолуо суоҕа. Кини ол отутус сыллартан хаһан пенсияҕа тахсыар диэри прораб быһыытынан ыҥырыла суох үлэлээтэ.

Кырдьаҕас коммунист, тоһо даҕаны бочуоттаах сынньалаҥҥа олордор, биһиги күөстүү оргуйар көхтөөх үлэбитигэр күүһэ-йар биирыһан комалаһар. Общественнай сорудахтары активнайдык толорор. Кини пенсияҕа тахсан баран, кэлиҥҥи сылларга бэйэтин баҕа өттүнэн оройуон түөрт улахан тутуутун: Кытаанах, Чурапчы орто, аҕыс кылаастаах оскуолаларын уонна интернат-оскуола дьиэлэрин акыылаттарын көтөхтөрөн эмэхсийбит бэрэбиинэлэрин саҥардан биэрдэ. Уонунан аҕыс массыына кузовтарын, трактор сыарҕаларын, волокушалары оройуоннаан тэрилтэтигэр биэрдэ. Тутуу участогын иһинэн партийнай тэрилтэҕэ хаачыстыбаны көрөр комиссия чилиэнэ. Бэйэтин баай опытыттан эдэр үлэһиттэргэ сүбэни-аманы биэрэ олорор.

Кырдьаҕас коммунист С. В. Потапов көмүс буукубалааларынан суруллубут Саха АССР Верховнай Советын, Саха АССР Министрдэрин Советын эҕэрдэ аадырыстарын эргим-ургум тутан көрө-көрө: «Бу барыта үлэ үөрүүтэ, үлэ дьоло. Онус пятилетка бастакы сылын үлэҕэ үтүө көрдөрүүлээх түмүктүөҕүҥ!» — диир.

Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12 — САҤА ОЛОХ

Редакция ПОЧТАТЫТТАН

МАҤАН ХАЛААТТААХ ЫМЫЫЛАР

Советскай эмчит аналаа — киһи олоҕор саамай күндүгэн күндүтү — киһи доруобуйатын араҥаччылааһын. Киһилэр ыар ыарыыттан ыллар-быттары үрүҥ тыыннарын оҕолайдууллар, олоххо иккистээн эргиллиннэрэллэр. Үгүс ийэни, аҕаны, оҕону-урууну үөрдэр үтүө аналлаахтар. Олортон сорохторо Чурапчытааҕы түбольницаҕа үлэлииллэр.

Шарахныык ыалдьаммын, түбольницаҕа молтох туруктаах киирбитим. Бэрт уһуннук сыттым. Ол тухары врачтар А. В. Попова, М. П. Посельская, медсестралар У. С. Романова, М. Г. Догдонова, Е. Л. Кириллина, З. К. Акимова уо. д. а. кыһамньылаахтык эмтээтилэр-томтоотулар, олох кыра оҕолуу бүөбэйдээтилэр. Бэйэлэрин сэмэй, эйэҕэс сыһыаннарынан санаабын күүһүрттүлэр. Күнҥэ хаста эмэ киирэн көрөллөр, туохха наадыйарбын сураһаллар уонна мин, кырдьаҕас киһи, араас наадыйарбын тута толорорго кыһаналлар. Билигин үчүгэй буолан, балыыһаттан тахсыстым.

Киһи доруобуйатын туһугар түүннэри-күнүстэри аһаабакка оҕуһар күн сирин кымускээ санаалаах эмчиттэрин, маҥан халааттаах ымыыларбар врачтар Александра Васильевна Поповаҕа, Мария Прокопьевна Посельскаяҕа, медсестраларга, бүтүн баарыһа бары үлэһиттэригэр истиҥ махталбын тиэрдэбин. Инникитин даҕаны дьон махталын ылалларыгар, бэйэлэригэр анаммыт иһирэх тыллары истэллэригэр баҕарабын.

И. МАКСИМОВА,
пенсионерка.

БАДАРААННААХ УУЛУССАҔА

(Үтүктүү)

Биэдэрэлээх уулуу таҥнары тутан кэбиспит курдук олуннаах ардах аһарын кэнниттэн Чурапчы эбэ хотун киин уулуссата килэҥнии түстэ. Хойуу хаһы курдук сибиһэй бадараананы саппыкылаах собустук ньыллыарҕаччы кэһэн Кирилл уонна Киргиэлэй сэргэстэһэн иһэллэр. Кирилл кэпсиир. Киргиэлэй истэр.

— Аан дойдуга дьоно ааҕыллар даҕаны буолан иһэллэр. Оннооҕор ити биһиги уолаттарбыт торбос курдук сөһүтэлээн кэбиһэннэр үһү. Сотору-сотору чемпион буолбут сурахтара эрэ баар. Онтон, быйылгы дойдуларыгар кэлэ сырыттахтарына тутуһан көрө сылдьыбыттааҕым да, сөҥчөрбөччө бэйэлээх курдуктара эбээт! Оо, аҕатыан, арыый эрэ төрөөбүтүм баҕаһа буоллар. Боҕо Тараайы тардыыта бэккиньээх этим,— диир Кирилл. Өссө эбэн тутуу эрэ кэпсиир, уоһа биир кэм чорбойор. Онтон, кэнниттэн хайыһан көрбүтэ аргыыһа Киргиэлэй кэннигэр хаалбыт.

— Доҕоор, Киргиэлэй, тоҕо киһи кэнниттэн сөрүөһүтүҥ. Сиэр быһыытынан сэргэстэһэ иһиэххин,— диир Кирилл.

Онуоха Киргиэлэй:

— Эйигиттэн кумах тохтор эбээт! Иннэ гынан, хааннара оҕдук.

Георгий СИВЦЕВ.

Конго Народнай Республикатын олоҕор улам биллэр оруолланан иһэр национальнай специалистар үксүлэрэ советскай преподавателлэр үөрэнээччилэринэн буолаллар.

СНИМОККА: Амилкар Кабрал аатынан тыа хаһаайыстыбаннай лицейгэ практическай занятие.

ССТА фотохроникката.

АВИАЦИЯ, КУЛЬТУРА ҮӨРЭХТЭРЭ ЫҤЫРАЛЛАР

Сибииргэээҕи уонна киин үрдүк үөрэх заведениеларыгар Саха сиригэр конкурсу тас өттүгэн сыллата элбэх студеннар үөрэҕэ киирэллэр. Республикаҕа быйыл эмиэ итиннэригэ үтүө миэстэ кэллэ. Итиннэ орто үөрэҕи бүтэрэн баран икки сылтан итэҕэһэ суох үлэлээбиттэр. Советскай Армияттан уонна Байыаннай Морской Флоттан демобилизацияламмыт комсомолецтар уонна ыччаттар ордук бырааба-ннан туһаналлар.

Үөрэххэ ыытарга бастыҥнары суумардааһыҥҥа комсомольскай тэрилтэлэр быһаччы кыттыыны ылаллар. Оройуоҥҥа ордук үрдүк үөрэхтээх культура үлэһиттэрэ тиийбэттэр. Биһигиттэн техническэй, авиационнай үөрэхтэргэ олус аҕыйах оҕо үөрэнэр. Норуот хаһаайыстыбатын араас салааларыгар олус наадалаах специалистар тиийбэттэрин үрдүнэн, үөрэххэ бараачыылар үксүлэрэ педагогическай, медицинскэй үөрэхтэргэ дьулуһаллар. Ити биллэн турар кэрэгэй.

Быйыл Ленинград, Москва, Урал, Новосибирскай, Хабаровскай, Илин Сибиирдээҕи культура институттарыгар, консерваторияларыгар миэстэлэр бааллар. Ордук үгүс миэстэ гражданскай авиация институттарыгар, училищеларыгар бэриллиннэ.

А. НИКОЛАЕВА,
ЫБСЛКС райкомун оскуолаҕа секретара.

Тиһигин быспакка атыылыахха

Чурапчытааҕы эт-үүт комбината күөх сайыҥҥа нэһилиэнньэҕэ үрүҥ илгэни: үүтү, сүөгэйи, суораты атыылыыр аналлаах ларёгу быйыл хаһыс да сылын аһан үлэлэтэр. Ларек комбинат администрациятын олохтообута үлэ күннээҕи бэрээдэгин тутуһан үлэлиэхтээх этэ. Ол эрээри, үгүстүк күлүүһүнэн көрөн турар. Иннэ гынан, Мурун-Тыымпыйа, интернат-оскуола курдук ыраах сиртэн кэлбиттэр үгүстүк кураанах төннөллөр. Маныаха биричиинэтэ атыылааччы бюллетеҥҥэ барбыта эбэтэр үүт бородууктата ларёкка киирбэтэҕэ диэн буолар.

Кылгас кэмҥэ, баара-суоҕа 2—3 ый, үлэлиир ларёгу комбинат салалтата бюллетеннээһин түбэлтэтигэр солбуйар атыылааччыны уһаныакка була охсон, үрүҥ аһы бастайааннайдык киллэрэн, тиһигин быспакка үлэлэтэрин нэһилиэнньэ эрэйэр.

БИҺИГИ КОРР.

Редакторы солбуйааччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз дирекцията, партнома, рабочкома, Чаҥыр сельскэй Советын исполкома, отделение салалтата совхоз шофера

ЕФИМОВ ВАЛЕРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ

б. дь. от ыйын 13 күнүгэр соһумардык өлбүтүнэн бэйэлэрин дириҥ кутурҕаннарын бөкуонньук кэргэттэригэр, бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэнин, аҕам, аймахпыт

ЕФИМОВ ВАЛЕРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ

соһумардык өлбүтүн дириҥник курутуйан туран, бары биллэр дьоммутугар, табаарыстарыгар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕото, аймахтара.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—91-395, отделлар—91-495, уопсай—91-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

САКААҺЫН №-рэ 85 ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 2765.